

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila
sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Na železni maši.

Vredno je, da zapiše zgodovinar v knjigo sodobne povestnice: „15. avgusta leta 1917 je daroval prečastiti gospod kanonik, dekan in župnik žužemberški, **Mihael Tavčar** v farni cerkvi v Žužemberku železno mašo. Ta dan je preteklo sedemdeseto leto, odkar nastopa kot svečenik Najvišjega. Dogodek, sila redek, zato znamenit, bo ostal v spominu še poznim rodovom. Z nabiti se bo vrtelo še par stoletij kolo časa, predno bo zopet priplaval na površje enak jubilej.

Le dva krasna prizora iz te pomembne slovesnosti naj sporoče poznim zamcem „Dolenjske Novice“.

I. Pred cerkvijo.

Ob tričetrt na deseto uro dopoldne. Prostor okoli farne cerkve, lep, kakor se more ponášati z njim le malo dolenjskih župnij, je napolnila množica vernega ljudstva, vsa v slovesnem razpoloženju. Vsa pota, ki vodijo k cerkvi, pošiljajo še vedno svežih množic, ki hočejo tudi same doživeti lepo slavnost. Obraz pri obrazu: domači, prav toliko tudi tujih. Tu drži mati v naročju otroka, in mu pripoveduje o lepih gospodih, ki jih bo kmalu videti. Šolska mladež, nemirna, kakor zmeraj, se preriva in si izbira najbolj ugoden prostorček pri cerkvi. Deklet je zbranih, da se ne da šteti, manj pa mladeničev in mož. Gospoda iz trga se je tudi pripeljala, da še enkrat vidi častitega starčka, ki ji že župnikuje nad 37 let. Celó precejšnje število goriških beguncev opazi radovedno oko. Ti bodo pač vedeli pripovedovati potem v domovini, kako tudi v pregnanstvu niso bili brez veselja, kako so bili lahko priče železne maše, česar še doma niso nikdar doživeli. Še ruski ujetniki so prišli blizu. Tam pred velikimi vrati stojé, motreč krasen slavolok, prepleten z vencí, obdan z zastavicami in pod njim neznani jim napis:

Radostno Te pozdravlja veža sveta,
Ki v njej dočakal si železna leta.

Iz stolpa zaigra lepo ubrano zvonjenje. Vseh oči se obrnejo proti poti, ki vodi

v župnišče. Na obrazih je brati nestrpno pričakovanje. Kakor pričakujejo nedolžni otroci, ki so slišali povest o gorski vili, ob hladnem studencu v večerni uri, kdaj bodo i sami deležni te sreče, da se jim bo vila prikazala, sedeč na urnem oblaku, tako je stala tudi mnogobrojno zbrana množica okoli cerkve, čakaje, kdaj se prikaže on, železnomašnik, ki mu velja cela današnja slavnost.

Vročča želja se spolnjuje. Počasi se premikajoč se bliža dvoje rdečih cerkvenih banderc. Hladilna sapa, ki preveva suho in vroče ozračje, se veselo in nagajivo poigrava z njimi. Za njimi pa cela procesija železnomašnikovih svatov. Tu so sorodniki, kmečke korenine, že precej v letih, pa z gospodom jubilantom vendar komaj v drugem in tretjem kolenu sorodni, ki so prihiteli izpod gorejskih gorskih velikanov na železno mašo. Za njimi zastopniki trškega uradništva, učiteljstva, tržanov, med njimi velečenjeni gospod dež. poslanec in župan, Ivan Vehovec, ki si gotovo šteje v čast, da županuje tudi tako imenitnemu občanu. Približuje se lepo število duhovnikov. To so dekanijski duhovniki, ki so prihiteli, odziva se vabilu, na železno mašo, skup, kakor vojaški poveljniki na glas višjega vojnega gospoda; to so duhovniki domačini, rojeni v domači fari, sicer raztreseni po obširni ljubljanski škofiji; to so še drugi prijatelji in znanci gospoda jubilanta. Nastopi velika asistenca v mašnih oblačilih. Na to pa — pustite me izgovoriti — prineso štirje duhovniki v koretlih, na naslonjaču ga držeč na ramah, velečastitega sivolasega starčka, oblečenega v mašna oblačila, gospoda železnomašnika. Neso ga duhovniki, nekdanji dekanovi kaplani. Oni, ki so mu preje pomagali v dušnem pastirstvu, ga podpirajo tudi sedaj v pozni starosti, ko si častitljivi starček sam skoro nič več ne more pomagati. In še eden nastopi, tudi lep kras celega spreveda, presvitli gospod knezoškof ljubljanski, v polni škofovski opravi, obdan od milostjivega gospoda stiškega opata in še-le pred kratkim iz službe se poslovivšega gospoda vojnega superiorja, monsignora Jakliča, v spremstvu svojega tajnika in zastopnikov frančiškanov in usmiljenih bratov, ki sta

stopala za Presvitlim v častni službi kot nosca škofovske palice in mitre.

Množica vernega ljudstva, priča tega častitljivega prizora, ostrmi; nekatere to tako gane, da glasno začnejo ihteti. In kako tudi ne! Sveti mož, častitljivi starček, gospod železnomašnik je tu. On, ki že sedemdeset let opravlja presveto daritev, uči ljudstvo, ga vodi proti nebesom, ki je prenašal težo in vročino dolgega dneva, se podaja še enkrat med svoje ovce, da še enkrat opravi zanje sveto mašo, jih še enkrat blagoslovi.

Raz stolp vihrajo zastave; zvonovi tako lepo ubrano mešajo svoje bronaste glasove; pisana množica, glava pri glavi; sredi pa krasni spreved, ki ga obseva jasni solčni sij, ki mu valovi snežnobela obleka v solčnih pramenih, ki se mu blišči svilena in zlata odeja cerkvenih služabnikov, kakor biseri: ali ni to krasen prizor, ki ga doživi le malokateri dan! Zares! Reči moramo o opazovalcu, ki je bil priča vsemu temu, kar pravi pesnik o junaku Črtomiru:

„Da ni nad njim nebo se odklenilo,
da je na svetu, komaj si verjame,
tak Črtomira ta pogled prevzame.“

(Konec prihodnjič.)

Obiranje trtnega listja.

V nekaterih krajih na Dolenjskem je navada, da vinogradniki, ko začne grozdje zoreti, oberó listje okoli njega, češ, da pride tako grozdje bolj na zrak in na sonce in da na ta način bolje dozori.

To delo ni priporočljivo, ampak naravnost škodljivo.

Znano je, da trta ne tvori sladkorja, kakor drugo sadje, v plodu, temveč v listu. Od trenutka, ko se prične grozdje mehčati, do časa, ko pecelj grozdja oleseni in list zrumeni (oziroma zrdeči), se tvori sladkor (cuker) v listu in prihaja iz lista skozi pecelj v grozd.

Ta izkušnja, da se tvori sladkor pri trti v listu, je gotovo najboljši dokaz, kako potreben je list grozdju. Vsaj vemo vsi dobro, če nam palež ali toča listje na

trti uniči, da ne more grozdje dozoreti in ostane kislo.

List je tedaj za zoritev grozdja neobhodno potreben in zato ga ne smemo potrgati, zlasti ne one liste, ki stojé v neposredni bližini grozdja, kajti ti najbolj delujejo na to, da grozdje sladko postane.

Po drugi strani je pa otrgavanje listja tudi še iz drugega vzroka škodljivo. Če namreč grozd, ki je doslej rasel v senci, naglo odkrijemo, tako, da prične vroče solnce naglo nanj pripekati, potem se jagode ne debelé, ampak ostanejo drobne. — To velja zlasti letos, ko imamo vedno suho in vroče vreme.

Jagodna kožica (mahovnica) postane pri takih jagodah bolj usnjena in debela, grozdje pa le malo sočno, zato da tudi manj pridelka (mošta).

Ako že kaže potreba, da spravimo grozdje malo bolj na zrak, storimo to previdno. Če je grozdje preveč v gošči, vemo, da rado gnije in to bo morda poglaviti vzrok, ki nas bo napotil do tega, da ga bomo hoteli spraviti bolj na zrak.

Prvo, kar lahko ne samo brez škode, temveč celó v korist trte storimo je, da prikrajšamo mladike. Mladike na šparonu prirežemo nad četrtnim do šestim zdravim listom, ki stojí nad zadnjim grozdom, mladike na rezniku pa prikrajšamo nad kolom, ampak tako, da odrežemo samo eno tretjino njih cele dolžine.

S tem že veliko dosežemo. V vinogradu bo postalo bolj zračno, solnce prišije lahko do tal in jih razgreje ter s tem zoritev grozdja pospeši.

Listje samo pa je najbolje, da ne obiramo, izvzemši morda raztrgane, blatne ali rumene liste, ki trti itak nič ne koristijo.

Ko smo to storili, pustimo grozdje mirno zoriti. S trgatvijo se pa nikar ne prenačimo. Če hočemo dobiti res dobro kapljico — in to smemo ob letošnjem suhem in gorkem vremenu po vsej pravici pričakovati — potem pustimo grozdje popolnoma dozoreti.

Grozd je pa še-le tedaj popolnoma zrel, ko njegov pecelj oleseni in ko se zelena barva trtnega lista spremeni v rmeno ali rdečo. Takrat je še-le pravi čas za trgatev.

B. Skalicky.

LISTEK.

Slike iz Lublina.

Piše V. Bitenc-Radoš.

7. Gospodična Iza. (Konec.)

Nekaj dni potem sem bil v parku. Izprehajal sem se po samotni aleji, ko naenkrat zagledam na klopi sedečo gospodično, ki si je zakrivala obraz z rokami. Tiho sem se približal in ji stopil za hrbet.

Ni me opazila. Premotril sem, da je sama in sem se usedel poleg nje. Tiho je prepevala predse: Kde domov moj... (Česka narodna himna.) Vraga, spoznal sem jo po glasu: bila je — gospodična Iza.

Po nekaj trenutkih je razmaknila roke in jih spustila od obraza. Ustrašila se me je, začudila se, vendar je odgovorila prijazno.

„Tako izgleda rožni popek v noči pred razcvitanjem,“ sem pomislil sam pri sebi, gledajoč jo.

„Ne veste,“ je začela, „kako mi je hudo. Ta postavni fant nasproti nas je odšel včeraj na fronto.“

„Ta Oger?“

„Kaj še! Čeh! A, res je, da vi nič ne veste o tem: Ta Oger je bil le par dni tam, (pri tem je malomarno mahnila z roko) a na njegovo mesto je prišel Čeh. Povem vam, nenavadno simpatičen človek, mili, inteligentni... Pa je moral odpotovati!“

„Moj Bog!“ sem vzdihnil.

„Še poslovil se je pri meni pred odhodom...“

„In?“

„Kako? Še vprašujete?“

Pod njenim vročim pogledom bi se kamen raztopil. Jaz pa sem sklonil glavo in spokorno čakal nevihte. Že se mi je porodilo v glavi upravičenje, tedaj pa se je prikazal na Izinem obrazu, kakor rožnobarvna mavrica na nebu, prijazen smehljaj...

In zopet je minulo nekaj tednov. Šel sem po obljudeni ulici, opazoval obraze mimoidočih. Naenkrat mi je padla v oči znana postava: proti meni je prihajala, razigrane volje, v družbi legijonskega častnika — gospodična Iza. On, zelo elegantne zunanosti, je bil sklonjen k njej; pripovedoval ji je nekaj z velikim ognjem, kar je ona z zanimanjem poslušala. Potuhnil sem se — ni me zapazila.

Drugo jutro sem iskal priložnosti, dobiti jo kje samo in imel sem srečo. Vprašal sem jo po onem Čehu.

„E, kaj me briga. Spoznala sem legionarja. Kipar v civilu, ima zelo prijeten glas, je poročnik in me hoče na vsak način ovekovčiti v marmorju. Strašno je zaljubljen, nenavadno.“

„V koga?“

„V mene!“

„In Vi?“

„Jaz? Hm, zelo mi je všeč. Videla sem njegove umotvore, krasne stvari. Toda zakaj ne pridete nikoli k nam. Obiščite nas vendar!“

Obljubil sem!

Imam to, med nami Poljaki redko toda hvalevredno navado, da včasí držim obljubo. Prišel sem. Gospodična Iza je bila sama doma; žalostna je sedela na stolu.

„Tako mi je hudo,“ je dejala; „ta vojna mi ruši vse načrte.“

Proti volji sem izustil vprašanje, ki je bilo brez pravega pomena; hoteč popraviti, sem dodal skromno:

„Ne res: vi ste tu, a ženin — tam.“

„Da, to me ravno žalosti. Hotela bi ga vsaj še enkrat videti in to čim najpreje, ker brez njegove vednosti nočem...“

Ni skončala, toda razumel sem.

Silil me je smeh, zdržal sem se in rekel važno:

„Gospodična, ali mi hočete odgovoriti na nekaj vprašanj?“

„Prosim, zakaj ne.“

„Pa brez šale.“

„Dobro, brez šale.“

Tečaj za konserviranje sadja in zelenjadi.

Kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu priredi dne 3., 4., 5. in eventuelno tudi 6. septembra t. l. praktični tečaj za konserviranje sadja in zelenjadi po sledečem sporedu:

V ponedeljek 3. septembra: Od 3. do 5. ure popoldne predavanje o potrebi konserviranja sadja in zelenjadi, o vzrokih, da se sadje in zelenjad pokvari, o raznih sredstvih za konserviranje sadja, zelenjadi in živil sploh in o raznih načinih sadnega konserviranja s posebnim ozirom na potrebe sedanjega časa in z ozirom na pomanjkanje sladkorja.

V torek 4. septembra: Od 8. do 10. ure dopoldne predavanje o sušenju sadja in o napravi sadne mezge; od 10. do 12. ure dopoldne praktične vaje v sadni kuhinji in pri sadni sušilnici. Od 2. do 4. popoldne predavanje o vkuhanju sadja, o sadnih sokovih in o sadnem kislu; od 4. do 6. ure popoldne praktične vaje v sadni kuhinji.

V sredo 5. septembra: Od 8. do 10. ure dopoldne predavanje o konserviranju zelenjadi v obče, o raznih načinih konserviranja. Sušenje zelenjadi; od 10. do 12. ure dopoldne praktične vaje v sadni kuhinji in pri sušilnici. Od 2. do 4. ure popoldne predavanje o drugih načinih konserviranja zelenjadi (steriliziranje, ohranjanje snovi in kisanje); od 4. do 6. ure popoldne praktične vaje v sadni kuhinji. V slučaju, da bi se oglasilo dovolj interesentov, bo v četrtek dopoldne in po potrebi tudi popoldne predavanje in praktične vaje o napravi sadnega vina. Predavanja od 3. do vštetega 5. septembra so namenjena posebno našim gospodinjam in dekletom, 6. septembra pa tudi gospodarjem. Tečaja se je lahko udeležiti vse štiri dni, ali samo prve tri, ali pa samo zadnji dan. Ker se more vsled omejenih prostorov sprejeti le gotovo število udeležencev, se je treba za tečaj prigrasiti. Pismene prigrasitve (na dopisnici) naj se naslovijo na Deželni kulturni urad v Ljubljani (deželni dvorec) najkasneje do 26. avgusta t. l.

Aprovizacija Šmihel-Stopiške občine.

Da iz stika med občinstvom in aprovizijskim odborom zraste kaj več uspeha, je treba, da je stik obojestranski. Zato bo odbor svoje važnejše sklepe objavljaj z oklicem pri farah te občine in v tem listu, občinstvo pa bo imelo priliko, da podaja svoje prijave, želje in pritožbe v odborovih uradnih prostorih v Kandiji št. 7 ob uradnih urah; te bodo vsak delavnik dopoldne od 11. do 12. ure,

ob brezmesnih dneh od 8. do 12. ure, popoldne pa od 3. do 6. ure.

Prijaviti se mora vsaka izprena ali dogodek v družini in gospodarstvu, ki utegne uplivati na prehrano in preskrbo, za katero ima skrbeti aprovizacija: smrt ali porod v družini, bolezen, dopust, ki ga preživi nekaj dni doma oče ali sin itd. — Za želje in pritožbe seveda ni treba predpisov; ali vsakemu, ki čuti potrebo, da bi kaj želel ali se pritožil, bi toplo priporočili, naj se v mislih postavi na mesto odbora, naj si predstavlja, da ga kakega lepega dne doleti čast in naloga skrbeti v naši občini za prehrano in deliti po pravici te malenkosti, ki jih imamo. Aprovizacija je povsodi težka; ali v mestih so za ta del vendar na boljšem: večinoma imajo še izza mirnih časov zadosti izvežbanih uradnikov; prebivalstvo stanuje na kupu in ima po veliki večini enake potrebe, to se pravi: zelo vsi spadajo med konsumente, producentov je bore malo. Vse to je pri nas ravno narobe: na občinsko uradništvo ne smemo računati; tako je bilo preobloženo z delom že v mirnih časih, da je le z veliko pridnostjo in naporom zmagovalo svoje breme. Odbor si mora tedaj uradništvo in uradovanje še-le ustvariti; da to ne more iti v par dneh, mora izpredvideti vsakdo, zlasti pri tako razsežni občini, kakor je naša, in takih različnih potrebah, kakor jih imajo prebivalci te občine. Le pomisli naj vsak, ki se mu je morda zgodila krivica, kako bi on sigurno zvedel, ali ima Peter Smuk, recimo, iz Drganjih sel šest ali sedem otrok, ali Janez Gazvoda iz Mehovca res bolno ženo, ali je prišel gospodar na hišni številki 13 v Dolenji vasi res na dopust in ali je krava pri tej in tej hiši na Iglenu res na času. In takih vprašanj je na stotine; če jim odbor ne ve določenega odgovora, pa je „pristranski“. Pri tem pa treba še vpoštevati, da je cela vrsta pritožnikov, ki najbolj zvesto časte tisto čudno kranjsko svetnico, ki sliši na ime „fovšarija“.

Zato naj bodo prijave resnične, želje izpolnjive, pritožbe pa naj prihajajo ne iz zavisti in škodoželjnosti, ampak iz ljubezni do pravice in skrbi za splošnost; potem bo poslovanje odbora lahko in uspešno.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Odkar je vsled našega naglega protisunka na južnem krilu soške bojne črte deseta soška bitka hipoma končala, bavili so se Italijani še bolj živahno s predpripravami za še močnejšo enajsto ofenzivo, katero smo že več tednov pričakovali in katero so uvedli Italijani 17. t. m. s težkimi topovskimi boji, ki pa niso trajali tako dolgo, kakor navadno, pač pa so bili izvanredno

ljuti. Kakor takrat istotako podpirajo tudi sedaj najtežje angleške in tudi francoske baterije Italijane. Znatno so pomnožili tudi na skrajnem južnem krilu ob izlivu Sdobe zasidrane ladijske topove. Vseh teh priprav nismo prezrli in se pripravili, da Italijane dostojno sprejmemo. O poteku te enajste soške bitke se 20. t. m. uradno poroča: Naša hrabra soška armada stala je 19. t. m. zopet v ljutem boju s številno jo daleč presegajočim sovražnikom, toda uspeh dneva je bil naš. Mej tem, ko se je sovražnik mej Tolminom in Krnom zadovoljil s posamnimi delnimi sunki, napadli so nižje Avč do morske obali valovi italijanskih množic naše postojanke. Višje Canale dospeli so Italijani podpirani po najmočnejšem topniškem ognju na višino Vrha, kjer so se hebski junaki vrgli nad nje ter jih potisnili na podnožje nazaj. Pri Desklah in Vodicah, na Sveti Gori in na hribu sv. Gabrijela, v višinskem ozemlju vzhodno in južno Gorice — povsod so se najljutejše borili in Italijanom se ni posrečilo tudi korak naše zemlje osvojiti. Vrli dunajski črnovojniki in avstrijski črnovojniški pešpolk št. 51 sta imela tu vnovič priliko spricati njih že večkrat izkazano vojno sposobnost. Mej Vipavo in Fajtim hribom razbile so se sovražne napadalne kolone ob železnem uporu alpskih strelskih polkov. Kranjski gorski planinski strelci branili so tu svoja domovinska tla. Tudi na kraški visoki planoti divjal je najljutejši boj. Mej tem, ko valovi še boj v ozemlju mej prvo postojanko sem in tja, je sovražnik popolnoma vržen preko najspredejših črt. 19. avgusta ujeli smo nad 3000 Italijanov. Krvave izgube sovražnika so velike. Isti dan zvečer oddali so sovražni monitori sedem strelcev na odprto mesto Trst. Pet izstrelkov zadelo je privatna poslopja, dva pa sta padla na cesto. Neki mož, ena ženska in štiri otroci so mrtvi, ena ženska in en otrok sta težko ranjena. Mojrski strel neke naše baterije je prisilil monitor, da je nehal streljati. Uspešno udeležila so se boja tudi naša pomorska letala. Metala so uspešno bombe na sovražne baterije ob izlivu Sdobe in potem na Trst obstreljujoče monitorje. Na visoki planoti Sedmih občin, kjer so v juniju Italijani težavne toda brezuspešne napade izvajali, zapustil je sovražnik predvečeraj severno Asiage na 15 kilometrov v širini svoje na italijanskih tleh nahajajoče se postojanke. Včeraj pa se je umaknil nekoliko iz Suganske doline.

Rusko bojišče. — Na tem bojišču je kakor se 18. t. m. uradno poroča, med Vzhodnim in Črnim morjem položaj neizpremenjen in se vrše le manjši boji v predpolju z zmernim ognjem. 16. avg. je na bojni črti generalnega polkovnika nadvojvode Jožefa dosegel napad avstro-ogrskih polkov južnozahodno od Grozescija popoln uspeh. Vrgli so sovražnika iz oklopnih pozicij z jurišem. Imel je veliko krvavih izgub, poleg tega so mu odvzeli še čez 1600 ujetnikov, en top in 18 strojnice. 20. t. m. pa se poroča, da so nemške čete v hudih bojih pri Marasesti ujele nad 2200 sovražnikov. Pri Grozesci ob Oitozu in vzhodno Oene vrgle so avstro-ogrske in nemške čete ponovno Ruse in Rumune. Od zmage pri Zborovu 19. julija, ujeli smo skupno z zavzniki na vzhodu, to je v Galiciji, Bukovini in Moldavi 655 častnikov in 41.300 mož, zaplenili pa: 257 topov, 546 strojnice, 191 metalcev min, 50.000 pušk, velike množine streliva, 25.000 krink zoper plin, 14 oklopnih avtomobilov, 2 oklopna vlaka, 6 naloženih železniških vlakov, razen tega 26 lokomotiv, 218 železniških voz, več letal, veliko množino vpreg in izdatno množino živil. — Iz Petrograda se poroča, da so bivšega carja odvedli iz Carskega sela na

posestvo Romanovičev, ki leži 20 kilometrov od Kostrone.

Zahodno bojišče. — Na Flandrskem bojišču je kakor se 20. t. m. uradno poroča, po izjalovljenih jutranjih napadih Angležev južno Langemarka boj z ognjem znatno zastal za onim prošlim dni. V Artois bil je samo severozahodno Lensa topniški boj močan. Angleške poizvedovalne čete so bile večkrat zavržene. Danes zjutraj pričel se je boj pri Verdunu na obeh straneh Moze od gozda pri Avacourt do gozda Caurieres (23 km) z močnimi napadi Francozov. Včeraj cel dan in celo noč se je bil topniški boj neprenehoma z največjo silovitostjo. Danes zjutraj napadli so Francozi po najmočnejšem predidčem bobnačem ognju. Brez boja zasedli so Francozi grebenj Talon vzhodno Moze, katerega smo včeraj marca tega leta kot obrambno črto opustili in na katerem so bile postavljene samo straže, ki so se pa tekom dneva po načrtu in brez ovir umaknile. Na vseh drugih točkah široke bojne črte se boj nadaljuje. Včeraj smo sestrelili 16 sovražnih letal in 4 privezane balone.

Gospodarstvo.

Naprava žganja iz sadja prepovedana. C. kr. urad za ljudsko prehrano na Dunaju je te dni prepovedal napravo žganja iz sadja, to je iz češpelj, bresk, hrušk, sliv ali jabolk. Tudi iz ostankov tega sadja se ne sme več napravljati žganja. Prepovedano pa je tudi napravljati žganje iz kakega drugega sadja v svrhu napreprodaje žganja. Izjeme se dovoljujejo le za tako sadje, ki je neužitno in ki se ne da posušiti ali predelati v marmelado, to je odpadlo, črvido in gnilo sadje. Tozadéve prošnje naj se vložijo na c. kr. prehranjevalni urad potom Gemüse- und Obststelle, Dunaj, I. okraj, Plankengasse 4.

Žemlje bodo zopet pekli v Monakovem in Lipskem. V Monakovem dobi od 13. t. m. dalje vsak prebivalec po dva kilograma kruha ali pa en kilogram kruha in 750 gramov moke za kuho. V Lipsku bodo pekli 65 gramov težke žemlje po 5 fenigov komad.

Ženske moči pri vojaštvu namerava nastaviti vojaška uprava v večjem številu in sicer: bolniške strežnice, pisarniške moči, kuharice in kuhinjsko osebje, šivilje itd.

O prepovedi prometa s krompirjem razglša ces. kr. deželno predsedstvo na Kranjskem: Z ukazom c. kr. urada za prehranjevanje ljudi z dne 26. julija 1917. l., drž. zak. št. 311, se je ves krompir letine 1917 zaplenil. Vsaka prodaja krompirja pri pridelovalcu je prepovedana in se bo strogo kaznovala. Zoper prepoved nakupljeni krompir se bo spoznal za zapaden. Prezgodno izkopanje krompirja stoji pod kaznijo in se bo tudi pregledaj izkopani krompir proglasil za zapaden. Vojni zavod za krompir z žitom, katerega organi so edino-le k nakupu krompirja upravičeni prevzame in kupuje le zrelo blago. Pre-

„Torej; če vojna traja n. pr. še kakih petnajst let, kaj boste storili?“

„Pet-najst let?“

Trenutno se je prestrašila, toda takoj je pomirjena povzela besedo:

„Omožim se, brez da bi se razgovorila z njim.“

„S kom?“

„To je pa moja skrivnost. Toda, zareklo se mi je, zato vam povem; sicer pa že menda veste? On ima tako prijeten glas, krasen! Upamo, da jutri Avstrijci zbeže odot — in on seveda ne more tu ostati; pridejo Rusi, no, potem bomo videli, kako bo vojska trajala petnajst let. Naravnost povedano: omožim se takoj!“

Nekak zlobni duh mi je zašepetal še eno vprašanje na uho.

„A če je on — ubit?“

Ta beseda je zadela gospodično Izo v živo. Ni mi odgovorila, ampak zrušila se je na moja prsa in me krčevito oklenila z rokami.

Oj, uboga gospodična Iza!

8. Razne zabave.

Lublinsko prebivalstvo je po svojem značaju zelo veselo. Pregovor „Dolce far niente“ (Sladko je nič delati) bi v celem mestu težko dobil kakega privrženca. Vojska seveda kolikor toliko upliva na veselost in zabavo, posebno pri revnih slojih, toda v splošnem pa je ostalo po staremu. — Na prvo mesto spadajo kinematografi, ki jih je z ozirom na srednje veliko mesto, precejšnje število, namreč sedem. Nosijo kaka tuja imena, kakor n. pr. „Oaza“, „Urania“, „Polonia“ itd. Ob nedeljah in praznikih dobiš komaj mesto, tako je prenapolnjeno. Zanimivo je, da so ruski napisi na filmih še iz ruskih tovarov vsi prečrtani. Zgodilo se je nekoč, ko se je pri neki drami pokazal ruski napis, da so gledalci začeli živžgati in ceptati z nogami; dotičnega filma niso smeli več pokazati.

Množica malih varietetnih gledališč ne pride tako v poštev. Na prvo mesto spada mestno gledališče „Teatr Wielki“. Poslopje je na zunaj lepše, kakor znotraj.

Notranjščina je še staromodna; strop in stranske stene so okrašene s freskami ruskih umetnikov. Predstave so vedno zelo dobro obiskane. Tu se lahko vidi vso razkošnost lublinske gospode, ki ljubi gledališče nad vse. Svojo ložo ima tudi generalni gouverneur. Opera se zaradi pomanjkljivosti osebja ne poje, pač pa opereta. Drama je izborna. Najrajši predstavljajo domoljubna dela domačih pisateljev; v teh delih se večinoma prezira rusko tiranstvo nasproti Poljakom. Izmed drugih šem videl Sienkiewiczew dramati-ziran roman „Z ognjem in mečem“, ki pa na sceni ne naredi takega vtisa, kakor sicer kot roman. Pač se dramatiziranje ni posrečilo. — Semintja pridejo iz Varšave člani kakega gledališča in nastopajo v svojih večerih kot gostje.

Tudi Židi imajo svoje gledališče, ki pa daleč zaostaja za poljskim. Tvarina je seveda vzeta večidel iz židovskega življenja, predvsem pa iz sv. pisma stare zaveze. Tako je bila n. pr. nekoč na sporedu znana „Sulamita“.

Lublinčanje in sploh Poljaki ljubijo zelo izprehode. Sedaj v maju prirejajo manjše izlete v okolico; ti izleti se nazivajo „majowke“. Na tako „majowko“ se peljejo včas na lepo okrašenem voz, kakor pri nas, ko gredo po nevestino balo. Jedil vzamejo za celi dan seboj. Tako prebijejo ves dan v kakem gozdu, zvečer pa se pevaje vračajo v mesto.

Najpriprostejša zabava Poljska pa so gosli. Da je človek le nekoliko bolj izobražen, gotovo ti bo znal igrati violino. Ravno sedaj nastopa javno neki 10-letni violin-virtuoz, ki baje očařujoče igra na „skrszypce“ (gosli).

Celo priprosti narod prežije nedeljske popoldneve doma ob igranju na gosli. Mnogi pa si služijo po restavracijah in kavarnah z muziko svoj kruh.

zgodno kopanje je za pridelovalce krompirja brez namena, ker se ne more tak krompir uporabljati.

Dobava živine in pomanjkanje krme. Vsled pomanjkanja krme se pripeti vedno pogostejše, da ljudje priženo kar tebi nič meni nič k vojaškim in civilnim dobavam več živine, kot jo je določil zaupnik „Kr. deželnega mesta za vnovčevanje živine“, oziroma, kot so jo ljudje zaupniku prej prijavi. „Kranjsko dež. mesto za vnov. živine“ v takih slučajih ne more prevzeti tiste živine, o kateri se mu ni pravočasno sporočilo, da bo prignana k dobavi, ker ni vagonov itd. na razpolago ter nastane tudi nebroj družih tehničnih težkoč. Vsak živinorej, ki hoče oddati živino, naj torej vsaj deset dni pred dobavo naznani pristojnemu zaupniku „Kr. dež. mesta za vnov. živine“, da bo živino prignal k določeni dobavi. Kdor tega ne bo storil, se mu živina ne bo mogla prevzeti ter naj potem sam sebi pripiše krivdo, če bo moral živino nazaj gnati ter je ne bo mogel prekrmiti. — „Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine.“

Dopisi.

Iz Novega mesta. Preteklo nedeljo je prišel obiskat begunce iz mesta in okolice kurat Budin, ki je bil nekda v Pevmi. Ob 9. uri je imel v frančiškanski cerkvi sv. mašo in vmes je bila pridiga. V svojem naravnost očarajočem nagovoru je povdarjal govornik veliko in strašno bolest pregnancev. A oklenejo naj se dedščine pradedov, to je katoliške vere, ki jih vodi k trpečemu Zveličarju. Omenja, da so vse zapustili le iz pokorščine do cesarja in višjih oblasti. Gospod kurat bodri pregnance, naj ostanejo zvesti veri, cesarju in slovenski domovini; zemeljsko plačilo je sicer slabo, a tem večje je božje. Svetega opravila so se verniki udeležili v zelo velikem številu, cerkev je bila skoro polna. To dokazuje ljubezen in naklonjenost do gospoda Budina, pa tudi, kako hrepenijo ti ljudje po tolažbi. In kolikokrat so jo dobili od svojih dušnih pastirjev? Morda jo zato ne dobijo, ker so Slovenci. Za begunce italijanskega jezika so zelo pogoste pobožnosti v frančiškanski kapelici in za njih par otrok se je ustanovila celo laška šola. Seveda za Slovence se prav ničesar ne stori. Gospodu Budinu pristrčna, tisočera hvala za njegov obisk in tolažilo!

Iz Lakovnic pri Novem mestu. Vrnila sta se vsled znane, dobrotne odredbe našega plemenitega cesarja o odpustu najstarejših dveh letnikov iz črnovojniške službe domov posestnika Al. Zupančič iz Lakovnic in Janez Štangel iz Jame. Po napornem vojaškem službovanju čaka njih zopet težavno domače delo. — Odlikovan je bil s srebrno svetinjo I. razreda Franc Može, posestnikov sin iz Dol. Lakovnic. Bojeval se je na italijanskem bojišču. Domovini je moral žrtvovati pol vida — eno oko, in je radi tega kot invalid odpuščen. Kljub težki žrtvi pa ni izgubil nekdanje vesele in zgovorne narave, ki je dandanes tako redka. Brat njegov, Anton pa je moral leta 1915 tudi na italijanskem bojišču darovati blagru domovine svoje mlado življenje. Čast junakoma. — Suša je postala zopet zlasti pri nas in v podgorjanskih krajih prav silna. Zadrega je tudi za vodo, kmalu ne bo ljudem več vžitna. V par slučajih obolenja je bila baš nezdrava voda konstatirana kot vzrok bolezni. Kaj bo, če se nas v kratkem Bog ne usmili in nam da izdatnega dežja?

Iz Št. Ruperta. Že delj časa smo v Št. Rupertu kar obmolčali v Dol. Novicah, nobenih novic ne pošiljamo v svet. No, pa je že neka stara navada, da človek, kadar je vesel in da se mu dobro obeta, je bolj zgovoren, kakor pa kadar je poln žalosti in skrbi. Zvonovi so tudi obmolčali, ker so jih nam pobrali; orgle v cerkvi po-

čivajo, ker je moral organist k vojakom. Fantje so s svojim petjem utihnili, ker so nas zapustili in šli na bojno polje. Dekliškega petja se ne sliši več, ker žalujejo za svojim očetom, bratom ali ženinom. Če pa pade na bojnem polju ta ali oni, ali če umrje tukaj, pa že ni nič novega, ker je smrt na dnevnem redu. Če je bogatin ali berač, zveni vsem enako.

Oddelek vojaških rudarjev na Hrastu je začetkom tega meseca odšel od tukaj. Posestniki prav žalujejo za njimi, ker so bili pri raznih poljskih delih v veliko pomoč. Z malo izjemo so vsi delavci ob svojih prostih urah šli delat na polje h kmetom, zato so se jako priljubili. Pa tudi delavci so bili prav zadovoljni tukaj; to se je pokazalo pri njihovem slovesu. Delo v rudniku pa vseeno ne počiva, ker je g. Jožef Hofmann, predsednik takozvane „Kranjska železna rudokopna družba v Mokronogu“, takoj nastavil druge delavce-domačine, ki so se vojaščine oprostili, in prostovoljce. Želimo podjetju obilo sreče.

Iz Semiča. Na Veliko Mašo je priredilo izobraževalno društvo na dvorišču g. Sepaherja popoldan in zvečer lepo dobrodelno prireditev. Dekleta so v nelahki igri petdejanki „Ljudmila“ pokazale, da so že jako spretne v nastopu in da se uživé v svoje vloge, zato smo jim sledili z velikim zanimanjem. Gledali smo pa na odru prvič tudi cvet naše fare, naše dijake, ki so nam s šaljivo igro „Navihani študentje“ vzbudili mnogo smeha in nas izborna zabavali. Kmalu zopet na svidenje!

Planina pri Črnomlju. Čeprav živé v tukajšnji občini skoro sami Kočevarji, vendar so zlasti včasih Slovenci prav radi poromali na božjo pot k sv. Frančišku na Mirnogoro, najvišji hrib cele Belokrajine. Kako radi in kako obilno so od daleč prihajali pobožni romarji sem-gori priporočat se sv. Frančišku — in prav posebno so na angelsko nedeljo v veličastnih procesijah po strmi poti hiteli prositi pomoči od vseh strani, bodisi iz Kočevske, kakor tudi iz Belokrajine in celo iz Hrvaške. Zadnje dve leti so pa Slovenci popolnoma pozabili na božjo pot, ki je bila zlasti njihovim dedom tako priljubljena. Bliža se nam zopet angelska nedelja. Tudi letos bo to nedeljo — to je 2. septembra — pri sv. Frančišku služba božja s slovensko pridigo in s to združena tudi pobožnost za mir. In, ali ni res prav tu gori — na „gori miru“ prav posebno pripraven kraj prositi tega, kar vsak izmed nas tako srčno želi! Zato pa, Slovenci iz okolice, na angelsko nedeljo k sv. Frančišku! Čeprav je težka, pa strma pot — pa naj bo za pokoro v času hude poskušnje. Pristrčno vas bodo pozdravljali zvonovi iz stolpa cerkvice sv. Frančiška — vsaj je njih glas tako mil in ljubeč, znan marsikomu; ti zvonovi, ki so svoje ubrane pesmi zvonili vašim dedom, prav ti zvonovi bodo morda ravno vam peli zadnji pozdrav, vsaj se jih že kliče kot žrtev za domovino v bojni grom!

Iz Črnomlja. Veliki svetovni dogodki niso brez upliva na naše mesto in Belokrajino in jo bodo dokaj spremenili tudi v gospodarskem oziru. Začeli so meriti in graditi ozkotirno železnico iz kolodvora čez Vojnovas po okljuku čez vodo pri Pavičicah in dalje mimo Čudnega sela in Zastave do Pobrežja pri Adlešičih. Železnica naj bi služila izvozu bukovega lesa za kurjavo vojnih peči po bolnicah in lazareti.

Domače in tuje novice.

Proslava prvega rojstnega dne cesarja Karola v Novem mestu. Na cesarjev rojstni dan 17. avgusta se je darovala v kapiteljski cerkvi ob 9. uri slovesna pontifikalna sv. maša s Te Deum, ki jo je celebriral z veliko asistenco mil. g. prošt dr. Seb. Elbert. Cerkvenega opravila so se nenavadno mnogoštevilno udeležili predstojniki in zastopniki državnih in civilnih

uradov, učnih zavodov, mestni župan z odborniki, ves častniški zbor, obilo vojaštva, šolska mladina in veliko drugega občinstva. Vsi navzoči so pošiljali k Vsemogočnemu vroče molitve za našega nad vse priljubljenega mladega cesarja, da blagoslovi njegova mirovna prizadevanja ter obvaruje našo slavno Avstrijo vse nesreče. Med službo božjo je znano lepo pel naš vrli cerkveni pevski zbor s preciznim spremljevanjem orkestra. Cerkevno opravilo je zaključilo navdušeno odpetje cesarske himne. — Ta dan je bilo vse mesto v zastavah; nekateri so prav mično okrasili okna z zelenjem in cesarsko podobo ter tako izrazili tudi na zunanje svojo patrijotično ljubezen do cesarske hiše. Zvečer pa je priredilo vojaštvo v novi gimnaziji cesarski koncert s prijaznim sodelovanjem vojaških in civilnih oseb, dam in gospodov. Vse točke mičnega sporeda so se izvajale vrlo dobro. — Daj Bog doživeti našemu ljudomilemu in dobremu vladarju Karolu še mnogo, toda veselejših, srečnejših in mirnejših rojstnih dni!

Zvezdo h komturnemu križu Fran Jožefovega reda je podelil cesar milostlj. gosp. proštu dr. Seb. Elbertu v Novem mestu vsled njegovih premnogih zaslug za cerkev in državo.

Odlikovanja povodom cesarjevega rojstnega dne. Od cesarja so prejeli: Knezo nadškof goriški dr. Fr. Borgia Sedej in knezoškof lavantinski dr. M. Napotnik red železne krone I. razreda; knezoškof ljubljanski dr. Anton Bonaventura Jeglič veliki križ Fran Jožefovega reda; krški škof dr. Anton Malnič red železne krone II. razreda; dvorni svetnik na dež. vladi v Ljubljani Viljem vitez Laschan plemeniti Moorland komturni križ Fran Jožefovega reda; ministerjalni svetnik Viktor grof Chorinsky vojni križec za civilne zasluge II. razreda; stolni prošt v Ljubljani Ivan Sajovic komturni križec Fran Jožefovega reda; stolni dekan v Ljubljani Matija Kolar častniški križec Fran Jožefovega reda; stolni kanonik in župnik v Ljubljani Jožef Erker red železne krone III. razreda (pristojbine prosto); dekan na Vrhniki Fran Hönigmann, dekan v Cerknem Ivan Kunšič, dekan v Kamniku, častni kanonik Ivan Lavrenčič, dekan v Vipavi Andrej Lavrič viteški križec Fran Jožefovega reda; župnik v Gor. Logatcu Iv. Erjavec, župnik v Slavini Jožef Laznik, župnik v Prečni, duhovni svetnik Anton Šmidovnik, župnik v Hrenovicah Ivan Zupan zlati zaslužni križec s krono; dekan in častni kanonik v Radovljici Janez Novak, dekan v Idriji Mih. Arko, župnik v Gorjah Ivan Piber, subprijor in rektor nem. vit. reda v Ljubljani p. Bernard Polak in škofijski tajnik v Ljubljani Viktor Steska vojni križec za civilne zasluge II. razreda; župnik v Košani Anton Abram, župnik na Dovjem Jakob Aljaž, župnik pri sv. Juriju pod Kumom Fran Avsec, župni administrator na Viču p. Avgustin Čampa, župnik v Fari Alojzij Češarek, kaplan v Radovljici Jakob Fatur, kaplan v Žužemberku Karol Gnidovec, župnik v Kranjski gori Andrej Krajec, župnik v Krškem Alojzij Kurent, župnik na Homeu Anton Merkun, župnik v Stopičah Jakob Porenta, kurat v Št. Petru Luka Smolnikar, župnik v Adlešičah Ivan Šašel, župni upravitelj v Beli peči Fr. Zajc, župnik v Boh. Bistrici Fran Žvan vojni križec za civilne zasluge III. razreda; uradni sluga na okrajnem sodišču v Metliki Ivan Drobnič vojni križec za civilne zasluge IV. razreda.

Cesar je odlikoval velezaslužno voditeljico zasebne dekliske ljudske in meščanske šole v Šmihelu pri Novem mestu, s. Marijo Mihaelo Goriup z vojnimi križcem za civilne zasluge III. razreda.

Odlikovani so bili nadučitelj v Mokronogu Ivan Pirnat, nadučitelj v Št. Jerneju Karol Trost, nadučitelj v Šent Vidu pri Zatičini Ivan Polak in še več drugih nadučiteljev in voditeljic, vsi z vojnimi križcem za civilne zasluge III. razreda.

Odlikovanje. Častni znak II. razreda Rdečega križa z vojno dekoracijo je prejel dolejški rojak gospod Franjo Dular, viš. okr. živinozdravnik I. razreda v Bosn. Gradiški.

Umrl je v Ljubljani Novomeščan g. Anton Rosmann, solastnik tvrde Rosmann in Tschurn, dne 20. avgusta, po kratki mučni bolezni. Rajni je brat novomeškega župana gosp. Karola Rosmann. Bodi mu rajski mir!

Poizvedovalnice po vojnih ujetnikih, pogrešanih in civilnih interniranih. Deželno in gospejno pomočno društvo Rdečega križa v Ljubljani je ustanovilo po celi deželi več poizvedovalnih mest za vojne ujetnike, pogrešane in civilne internirane. Načelstvo tukajšnjega poizvedovaln. mesta je prevzel g. Karol Golia, c. kr. davčni asistent pri okrajnem glavarstvu tu, ki bo sprejemal vprašanja vsak dan od 12. do 1. ure na svojem stanovanju v Rudolfovem, Glavni trg šte. 45 (Bergmannova hiša). Natančneje v prihodnji številki.

Pozor! Zaradi utesnitve železniškega prometa od 20. t. m. naprej, se slavno občinstvo v lastno korist opozarja, da sedaj sadja in sploh kvarljivih stvari po pošti ne pošilja. Vsled nakupičenja zaostajajo lahko pošiljatve na kolodvorih železniških križišč po več dni, ne da bi se jih zamoglo dalje odpraviti. Za pravočasno odpravo in dostavljanje pa poštna uprava v nobenem slučaju ne jamči.

Veliki prešičji semenj v Novem mestu bo prihodnji torek dne 28. avgusta in se vabijo tako prodajalci, kakor tudi kupci, da se ga udeležijo v obilnem številu.

Nesreče. Jože Pungerič, posestnika sin z Bučke, si je zlomil desno nogo v stegnu. — Ladislav Kotar, posestnika sin na Doleh pri Litiji, je padel v gaseče se apno in se je opekel na nogah. — Janez Bezjak, pos. sin iz Ravnega pri Raki, si je zlomil desno nogo v stegnu. — Martin Klemenčič, hlapec v Malenski vasi, je padel s senice in si zlomil medenico (krivo kost). — Franc Kastelic, pos. sin iz Vel. Slatenika, si je zlomil levo nogo v stegnu. — Andrej Čampa, hlapec v Prečni, je padel s senice in si je razbil desno koleno. Vsi tu navedeni ponesrečenci se zdravijo v kandijski bolnici.

Strela je užgala dne 16. t. m. skedenj posestnika Franceta Šetina v Vel. Bučni vasi in je bilo hipoma vse poslopje v plamenu. Na pomoč prihiteli sosede so z velikim naporom rešili le nekaj žita, vse drugo pa je zgorelo. Uničena je tudi vsa krma in slama, kar je vsled letošnje slabe letine posebno hud udarec za gospodarja. K požaru je prihitelo tudi gasilno društvo iz Novega mesta pod poveljstvom g. načelnika Bergmann-a, nekoliko pozneje pa gasilno društvo iz Prečne pod poveljstvom g. načelnika Globelnik-a. Vsled pomanjkanja moških gasilcev so pri gašenju prav pridno pomagala domača dekleta in begunke. Čast jim! Hvala tudi blagorodni gospej A. pl. Langer iz Bršljina, ki je takoj poslala konje in hlapca po brizgalno v Prečno.

Visoko nagrado dobi, kdor vrne izgubljeno zlato ročno damsko uro. Izgubila se je na poti ob Krki od kopališča na Loki do Kandije. Ura je podolgasta. Najditelj naj jo odda uredništvu „Dol. Novic“ ali pa na županstvu v Novem mestu.

S srebrom okovana denarnica se je izgubila. V njej je bilo dva recepisa in nekaj drobiža. Prosi se najditelja, da jo odda v upravi „Dol. Novic“.

Zgubila se je denarnica z večjo svoto denarja na potu s Karmela v Št. Janž. Zraven se je nahajal tudi ameriški bankovec v vrednosti 200 kron. Najditelj naj blagovoli vse skupaj poslati na: Marija Erman, posesnica v Karmelu šte. 13, p. Št. Janž (Dolenjsko). Ako bi bilo komu kaj znano o tem, je tudi lepo naprošen, da naznani na imenovani naslov.

Raznotero.

Odkritosrčnost nemškega državnega kanclerja dr. Michaelisa. Časopis „die Zeit“ objavlja 14. avgusta 1917, na strani 3., to-le imenitno izjavo državnega kanclerja dr. Michaelisa, ki je kot predsednik nemškega dijaškega društva v njegovem časopisu „Furche“ v oktobru lanskega leta ta-le članek objavil: „Oni, ki hočejo v resnici biti kristjani, morajo v sedanjih vojski spoznati šibo božjo. Vi veste, da je Bog to grozno vojsko nam poslal kot kazen za naše grehe. Kdor išče greh le pri drugih, noče izprevideti, da hoče božja milost nas Nemce zopet spraviti na pravo krščansko pot. Le komur more Bog za to oči odpreti, da pripozna svojo sokrivdo pri grehu našega ljudstva, je poklican pomagati, da pridemo na novo pot. Sobojevniki (komilitoni) pomagajte, da se mnogim oči odprejo za resnico. Izprevidevši svojo sokrivdo pri bedi sedanje dobe, zaupajte odkrito Onemu, o katerem pravi sveto pismo: „Kogar sin (božji) osvobodí, je v resnici svoboden.“ In ako postanete tako svobodni, veseli ljudje, oproščeni vseh obveznosti, potem še-le vam bo naklonil Bog mir.“ — Zares zlate besede. Bomo videli, če jih bodo Nemci upoštevali. Konec vojske, t. j. mir, je le mogoč, če se vrne ljudstvo zopet k ljubezni do Boga in bližnjega, kar je učil Jezus, sin božji, ki je rekel: „Jaz sem pot, resnica in življenje.“

Odgovor Italije. Papeževi noti o miru so Italijani že odgovorili z ednajsto ofenzivo, ki zdaj divja na 60 kilometrov dolgi fronti od Mrzlega vrha do morja. Konec svetovne vojske bo še-le tedaj, ko bo vsega zmanjkalo za vojskovanje. Zdaj smo še-le na pol poti do tega cilja. Težavna so pota do spoznanja pravičnosti in človekoljubnosti.

Žene za mir. Poslanec Konečny je oddal v zbornici petico, ki jo je podpisalo 20.000 žen iz Moravske, ki zaklinjajo parlament, naj napne vse sile v doseg skorajšnjega miru.

Velikanske so žrtve svetovne vojske. Študijska družba za socialne posledice vojne v Kodanju je na podlagi statističnih podatkov, ki jih zbira iz vseh vojskujočih se držav, izračunala sledeče: Triletni vojni stroški, pokriti z vojnimi posojili, znašajo 350 milijard mark, mrtvih in ranjenih je 24 milijonov mož, od teh mrtvih sedem milijonov; invalidov je pet milijonov, in izgube vsled nazadovanja porodov znašajo 9 milijonov. Če bi uredili teh 7 milijonov mrtvih v izprevod, bi se raztezal čez štiriinajst tisoč kilometrov, segal bi od Pariza do Vladivostoka.

Razbojnik-poglavar. Vojvoda d'Aosta je imenoval po zadnjih velikih bojih ob Soči poglavarja velike italijanske razbojniške družbe Germana Albatenaggio za četovodjo in ga posebno pohvalil radi njegovega junaštva. Odlikovanec je imel presedeti ječo več let, pa je prosil, naj ga puste na bojišče, kar se mu je ugodilo in sedaj se proslavlja na goriškem bojišču.

Poročnik — deklica. Med ujetniki, ki so v zadnjih bojih prišli z vzhodne Galicije v Opolje, da se očistijo, je bil tudi mlad poročnik, ki se je trdovratno branil, „raz-ušiti“ se skupno s svojimi tovariši. Izročiti so ga morali zdravniku, ki je dognal, da je poročnik deklica.

Ključavničarski pomočnik — inženir. V livarni za železo v Judenburgu se je izučil ključavničarske obrti nek Ernest Greiner. Ko je postal pomočnik, se je podal na Dunaj, kjer se je v prostem času brez tuje pomoči prav pridno učil. Mlad samouk je v kratkem napravil izpite za sprejem v visoko šolo, na kateri je napravil pred kratkem izpit za inženirja. Čast obrtništvu! Mladi obrtniki, posnemajte!

Japonske sandale nameravajo uvesti v Avstriji. Sandale imajo lesene podplate, pete so visoke 6 centimetrov.

Janzeniška praksa v Šent Rupertu.

Spisal Ivan Steklasa. (Konec.)

Prav verjetno je, da se je začela janzeniška praksa uvajati že takrat, če že ne poprej v šentruperški župniji, kjer se je gojila še pod župnikom Josipom Bučarjem (1810—1843) morda v največji meri in celo s podporo višjih oblasti, kar nam dokazuje pismo tega župnika z dne 13. marca 1815 svojemu prijatelju, ribniškemu graščaku Josipu Rudežu, kateremu se toži na svoje kapelane (imel jih je za svojega 33 letnega župnikovanja 29) kot na zagrizene janzeniste. „Jaz bi moral imeti Herkulovo moč, da bi vršil, kar bi se moralo vršiti. Tako malo podpore morem jaz dobiti od svojih kapelanov. S tem, da kljubljivo in osorno podi ljudi od spovednice, si zna ta novejša stranka preostrežev težo dušnega pastirstva olajšati ter jo zvaliti na rame milejšega poznavavca in prijatelja ljudi. Je-li to prav, nočejo višji predstojniki prevdariti, nego se čini, da celo žele, da prinesejo novejši dušni pastirji, kamorkoli pridejo, le ogenj in meč med svojo čredo, mesto da se obnašajo evangelsko ljubeznjivo nasproti zbeganim ovcam. Toda, to ni duh onega, pravi sam on, ki je prinesel kot bog-človek vero z nebes. Seveda se moramo upreti pohujšanju, toda upreti s previdnostjo in blagosrčnostjo, ki je bila lastna našemu vzoru.“ (Zbornik Slov. Matice, zvezek IX., l. 1907, stran 236. Bučarju je bilo ime Josip in ne Franc, kakor se tukaj krivo navaja.) V šentruperški župnijski cerkvi se je delilo tedaj po janzeniški praksi sv. obhajilo le bolj poredkoma, ker so hudi janzeniški duhovni s svojo preveliko strogostjo odbijali ljudstvo od božje mize. To je imelo tako slabe posledice, da niso ljudje po več let prejimali sv. zakramentov. Bilo je mnogo takih, ki niso pristopili po dvajset let k božji mizi, posebno potem, ko je bila odpravljena božja pot na Veseli Gori. Pred tem pa so se prejimali v božjepotni cerkvi na Veseli Gori sv. zakramenti vsak dan. Tukaj so mogle tudi omenjene pobožne ženske laglje dobiti sv. hostije ter so brez zapreke vdrle v tabernakelj, kar v Št. Rupertu ne bi bilo mogoče že radi tega, ker stoji tukaj cerkev med hišami in bi se bilo to delo prej opazilo.

Brez dvoma je ta dogodek razburil duhovščino in ljudstvo. In nič čudnega ni, da se je našel človek, ki je ves ta neugodni pripetljaj zasukal proti veselogorski duhovščini in dotični božji poti. Sestavil je tožbo ter očrnil veselogorske duhovne na grd način pri najvišji oblasti na Dunaju, kjer so tudi klevetniku verjeli, kajti bilo je hitro potem sklenjeno, da se odpravijo vsi duhovniki z Veselo Gore, cerkev pridruži zopet šentruperški župniji, vendar pa postavi semkaj duhovnik, le nobeden poprejšnjih, ki bi upravljal s cerkvijo in služil ljudstvu. Pritožbo je poslal na Dunaj brez dvoma janzeniški duhovnik v janzeniškem duhu, pa so jo zato tamkaj tudi sprejeli in ovadbi verjeli, kajti pri dunajski vladi se je že takrat močno razširil prosvetljeni zistem lučnjakov, ki je prišel za vlade Josipa II. popolnoma na dan.

Ukaz za odstranitev božje poti na Veseli Gori je bil že napisan. Goriški nadškof Rudolf grof Edling je izvedel o tej nakani na Dunaju, kamor je hitro poklical k sebi tedanjega opata zatiškega samostana Ksaverija barona Tauffnerja ter sta oba izposlovala pri dvoru toliko, da se ni izvel ukaz precej, nego se je zapovedalo, da se preišče natančno vsa ta stvar. Zato je prišel nadškof leta 1775 na Veselo Goro, kjer je ostal od 28. do 31. julija. Nastanil se je pri ravnatelju v duhovski hiši. Opravil je vizitacijo in delil sv. birmo ter izvel tudi preiskavo glede omenjene ovadbe. Dne 29. julija je sklical na Veselo Goro vse odlične osebe celega kraja, župnika iz Št. Ruperta in njegove

kapelane in tudi drugo duhovščino, potem vse graščake in druge ugledne ljudi. Od le teh je izvedel, da je bilo tisto poročilo na Dunaj krivo in sestavljeno od zlobnega človeka. Poročilo o tej preiskavi se je poslalo deželnemu glavarju Henrik grofu Turjaškemu, ki je tudi od svoje strani potrdil, da je bila vsa ovadba brez vsake podlage. Na temelju obeh teh poročil se je prvotni ukaz zavrgel, duhovniki so ostali na Veseli Gori in božja pot se je opustila še-le na zapoved cesarja Josipa II. nekaj let kasneje. (Iz vizitacijskega poročila nadškofa Edlinga z dne 28. do 31. julija 1775 v goriškem nadškofijskem arhivu.) Čudno je, da letopisec Walli prav obsežno pripoveduje o dveh svečanostih, ki so se godile na Veseli Gori od 28. do 31. julija, o preiskavi pa ne črhe niti besedice. Je-li se je nahajal med zbrano duhovščino ali med ostalo gospodo ovaduh, ali je bil od drugod, se ne more določiti, ker manjkajo zato vsaki podatki. Nedvojbeno pa je bil povod ovadbi zgoraj omenjeni čin šentruperških pobožnih ženic tretjerednic, ki so ga izvele na Veseli Gori, odkoder so prenesle svete hostije v hišo, nazvano od tega časa v Tronu, kjer so se obhajale same po svoji volji.

Razvedrilo.

Iver. Z desetimi užigalicami človek včasih ne more smodke prižgati; po nesreči je pa včasih ena dovolj, da celo mesto zažge.

Znamenje ljubezni. Gospodična: „Ali me res tako radi imate, gospod davkar?“ — On: „O gospodična, odkar vas poznam, sem se pri seštevanju že dvakrat zmotil. Kaj tacega se mi ni še pripetilo, kar sem na sveti!“

Tako gre. Prijatelj: „Ali morete izhajati z mesečno plačo, gospod oficijal?“ — On: „Že gre; človek si mora nekoliko stroške skrajšati in pa malo dolgá napraviti — potem pa gre!“

Pri ženitbenem posredovalcu. — „Nevesta, ki ste mi jo nasvetovali, ima sedemindvajset tisoč kron dote, jaz pa trideset tisoč dolgá — to ne bo dobro!“ — Posredovalec: „Kar manjka, naj pa ljubezen dopolni!“

Bolan pivček. Zdravnik: „Torej bolezen je prešla, — le žeja je še ostala?“ — Bolnik: „In to bomo pustili pri miru, kajne gospod doktor?“

Zakon. A: „Ljubi moj, kako je v zakonu?“ — B: „Izvrstno! To ti rečem, če jaz svojo ženo le pogledam, pa sem že kar omočen!“ — A: „Verjamem, ti nisi nikoli mogel veliko prenešati!“

Nehvaležnež. Žena (nevoljna): „Zmeraj mi očitáš, da nisem nič k hiši prinesla!“ — Koliko sem ti že pridobila, odkar sva poročena! Kdo te je odvadil kadenja, pijančevanja in igre — ali ne jaz?“

Spoznal ga je. Nevestin oče snubcu: „Mislim, da ste še precej mladi, gospod doktor. V vaših letih sem jaz sicer že tudi dolgove imel — toda na ženitev še nisem mislil!“

Boječ. A: „Vaš Jozelj je pa res boječ!“ — B: „Je dvojček; še na svet se ni upal sam.“

V naglici. On: „Ti moraš tudi zmeraj zadnjo besedo imeti! Ne zaslužiš, da bi te vrag vzel?“ — Ona: „Morda bolj kot ti!“

Pridobivajte nam novih naročnikov na „Dol. Novice“!

Loterijske številke.
Gradeč, 14. avgusta 90 8 55 83 38

Kupi se malo posestvo

hiša, hlev in njiva; vrednost do 4000 K.
Pismene ponudbe na: Ana Jarc, Dol.
Podboršt 1, Mirnapeč. 61-2-1

Spisi Kristofa Šmida.

Izšla sta 16. in 17. zvezek spisov Kristofa Šmida v založništvu J. Krajec nasl. v Novem mestu. 16. zvezek je poslovenil frančiškan P. Blanko Kavčič ter vsebuje šest lepih pripovedk: „Roparski grad“, „Ptičje gnezdo“, „Poškodovana slika“, „Tiskovna pomota“, „Spominčica“ in „Diamantni prstan“. Cena broširanemu snopiču je 1 K; trdo vezanemu zvezku pa 1 K 40 vin.; po pošti 20 vin. več. — 17. zvezek je poslovenil P. Bruno Strauss, frančiškan, sedaj vojni kurat, ter vsebuje dve mični pripovedki: „Brata“ in „Različni sestre“. Cena broširanemu snopiču je 1 K 20 vin.; trdo vezanemu zvezku pa 1 K 60 vin.; po pošti 30 vin. več. — Opozorjamo na ta nova in zadnja dva zvezka poslovenjenih spisov Kristofa Šmida župnijske, šolske in izobraževalne ter vse druge ljudske knjižnice. Gotovo ni slovenske knjižnice, ki bi ne imela med drugimi lepimi knjigami tudi vseh spisov Kristofa Šmida, po katerih posebno naša mladina tako rada sega. Ni pa tudi kmalu tako priporočljivih mladinskih spisov, kakor so ravno spisi ljubitelja in vzgojitelja mladine Kristofa Šmida. Njegovi spisi so zaradi svoje velezanimive in poučne vsebine preloženi malodane na vse evropske jezike. — Vsi dosedanja zvezki se dobé pri J. Krajec nasl. v Novem mestu ter v vseh knjigarnah po Slovenskem po zelo nizki ceni.

ŽENSKÉ LASE

mešane in rezane, kupujem po najvišji ceni. Izdelujem iz lastnih las tudi kite. V zalogi imam lepe, izgotovljene lasne kite vseh barv, od 5 do 30 K. Mrežice, podlage, Nuisol. Barvo za lasje in brado znamka: Kraljica vseh barvil, zanesljiva in trajna. Izborno Cremovo milo za brati, 2 K 50 v. Hairpetrol, sigurno sredstvo proti izpadanju las, 2 K 80 v.; zdravniško priznано. Burgit za odstranitev kurjih oči in trde kože. Šampon 60 v za umivanje las. Naročila: Ivan Svetec, vlasuljar, Rudolfovo, nasproti mestne hiše.

Išče se stanovanje

z dvema sobama in kuhinjo; lahko tudi z eno večjo sobo in kuhinjo. — Vpraša se pri uredništvu Dol. Novic.

Službo

57-2-2

telegrafista, pomožnega uradnika ali kako drugo pripravno mesto, išče c. kr. dunajski policijski detektiv. Star 53 let, popolnoma zdrav. Natančneje pismeno, pod: „Zanesljiv 64“ na uredništvo lista.

Stanovanje

vsaj z dvema sobama in pritliklinami, išče mala domača rodbina. — Ponudbe na upravo Dol. Novic.

Dratena mreža

8 m dolga, 1½ m visoka, je na prodaj. Več se izve pri Vogrincu na kolodvoru Rudolfovo.

Kostanjev les

od enega metra dolgosti, 10 cm debelosti naprej, klan ali v deblih, vsake debelosti, kupi po najvišji ceni trdka: **J. POGAČNIK** Ljubljana, Marije Terezije cesta 13.